

Indult BETSBÖL Szombaton 7. Júl. 1787.

A F. Császári és Királyi Birodalomból.

Mi időn a' mi F. Monárkhánk a' napokban a' maga
 V. Hofzfas úttjából igen egélléges állapotban
 visszfa érkezett, az úgy nevezett Császári mulató
 kertben lévő nyári házába bé-fzálván, azolta éjjel nap-
 pal többnyire ott mulatoz; de nem gondolnák, hogy
 itten lévő mulatása edgynehány napoknál tovább tar-
 tson; mert a' mi Koronánk F. Hertzege FERENTZ
 már a' Tseh Országai Erőllégek és hadi próbák meg-
 tekintésére el-indult, hól a' F. Monárkha-is jelen-fog
 lenni. — Hogy a' nép a' vallás dolgaiban annál na-
 gyobb haszonnal gyakoróltathallék, és a' vallás dol-
 gaiban való tanítás jobban a' mi időnkhez alkalmaz-
 tatván, az erköltsi tudományok, és az abból folyó
 közonséges hasznai a' Státusnak naponként jobban job-
 ban

ban virágozhassék, az egész F. Ts. és K. Birodalomnak minden Tartományából 40 tanult igen jó reménységű ifjú Papok hivattatának vala Bétsbe, hogy azon újj tanítás módját, melly nem régiben hozattott-bé, meg-tanúlhassák, és a' magok kerületekben annakutánna nagy haszonnal ki-szélesíthessék. Az Auszriai fő kormányozó-szék ezen ifjú Papoknak minden úti és más költségeket bőven visszafizetvén, ezen dítsőséges tzelra való sietés ideje alatt különös gondvifelő szorgalmatossággal fog-lenni erántok. Minden Protestáns Birodalmokban világra jött jó gyermek nevelő, és vallás fundamentomát tanító (Katókhehis) írások, mellyek itten-is a' mi Néma-süket Typográfiaukban most újra nyomtattatnak, a' velek való élésre fel-vétettetni parantsoltatnak. Ezen ifjú tanuló Papok részszerént a' *Spondaii* Úr Katékhisázióját halgatják és tanulják, részszerént gyakorólják szüntelen magokat a' gyermekek' tanításában, hogy a' gyakorlás által tökéletesebb tzel érhessenek. Ezek közül már némelleyek, kik a' vallásbéli gyerek-tanítás módját tökéletesen ki-tanulván, az arról adott próba által ezen hivatalra alkalmazotfoknak íteltetnek, kiküldetnek, és ezek helyébe megínt mások fognak jöni. Ohajtva várják azt az időt, mellyben ezen mind erkölcsökre mind tudományokra nézve böltsen kipallérozott T. T. Papok olly jó keresztyén Hazafiat fognak formálni, hogy már valahára a' vallás-tudományja Dogmátika-kezi-mesterségnek lenni megszünvén, a' szívnek és léleknek tudományává lehesen. — A' F. Ts. és K. Képes-tár újj rendbe szerdetett, és minden esztendőben melly nagyon nevedjék, meg-tetszik abból, hogy az el-törölt Klastromok' képjeiből nem régiben-is 52 darabot 1000 arannyon veve-meg ő Felsége, mellyek között azon RÓSAI

SÁLVÁTOR kép-is ott találtatik, mellyért haidau a' F. Csákár 30 ezer forintot igérvén, meg-nem nyerte vala. — *Stokerauban* az *Ürnapi* tzerémónián *Mosár-ágyúkkal* tizteltetvén a' *Világ-Birája*, olly vígyázatlanúl bántanak ezeknek ki-sütésekben, hogy edgy embernek kezét, a' másíknak pedig lábát egézfzen el-szakasztotta, mellyből meg-tetszik, hogy az *Ágyú* — ellenség eleibe-való. — Tudva vagyon, hogy a' *F. Ts. és K. Tartományokban*, az *1782-dik* esztendőben költ *F. rendelés* szerént, mind azok az első'senge adáfok, mellyekkel eddig a' *Papok* a' *magok Pöspökjeiknek* esztendőnként tartoznak vala, el-töröltettek. Ezen parantsolat a' *Konstántziai Püspökségre-is* tartozik vala; mivel *Austriai jobbágyokat-is* foglal magában. A' *Püspök*, ki edgyfersmind *Birodalombéli Hertzeg-is*, azt gondolja vala, hogy *exceptiót* tsínálhat magából ezen közönséges törvény ellen, és az *Austriai Papoktól* önként adatott új'senge pénzt 25 for. 24 krt. el-vevé; mellyért 500 aranyokra büntetteték, még pedig úgy, hogy ezen nevezett summának le-tételéig a' *Püspöki jövedelmeknek* *Frájbürgba* való záratáfok ki-is hirdetteték. Ezen okból a' *Hertzegi Püspök I. Mártziusban* bé-adott levelében azzal mentegeti vala magát a' *Felség* előtt, hogy a' *Konstántziai jövedelmek* olly kevesék, hogy a' *Papi-székben* üllő tagok abból alig fizettethetnek, és hogy ezen 'senge adás rá emlékezheterlen időktől fogva szokásban vagyon, és kéri vala ő *Felségét*, hogy azt a' *Konstántziai Püspökségben* ennekutánna is hagyná-meg. — Minthogy ezen *Püspök Ur*, edgy az *Ekklesiái dolgoknak* leg-jobb lábra való állittását bölttsen munkátodók közüül, várjuk az ő *Felsége* erre tendingő kegyelmes válaszfzát. — A' *Bétsi Fene-állatok'*

tok' Oskola-mestere (Hetzmeister) *Utram* az hirdette-
 ti-ki nem régiben a' Bétsi Publikum között, hogy
 edgy nyöstény Orofzlányt edgy medvével a' halálos
 viadalra botsát-ki; mellyre nézve a' nézők fizetését-
 is fellyebb emelte vala, Erre nézve olly fok szelid
 emberek jelenének-meg a' Fene-vadok' oskolájában,
 hogy 2000 forintokat veve-bé; de midőn ezen 2 val
 edgyütt viaskodnék, és látná, hogy az éhezett Orofz-
 lánynét mingyárt el-veszti, ráklétákkal választá-el
 edgymástól. Ezért nem tsak a' népnek esék kedvet-
 lenségébe, hanem 100 aranyakig meg-is büntetteték,
 melly pénzt a' szegények' Kassájába kellett le-tenni.
 — Minthogy a' 26-dik Fébruáriusban költ parantso-
 lat szerént, az idegen országi portékák tsak az 1788-
 dik esztendőben esendő Októbernek végéig engedtet-
 nek-meg a' F. Ts. és K. Birodalomban, azután pedig
 végképpen el-töröltetnek; tehát a' múlt hónapnak
 21-dikén költ rendelés ereje szerént (hogy ezek ad-
 dig el-keheszenek) minden Kalmároknak és kereske-
 dőknek kegyelmesen meg-engedtetik, hogy ezen jó-
 szágaikat a' Depófitóriumból ki-vévén, a' magok bolt-
 jokban árulhaszlák; ezen időnek el-tojása után pedig
 senkinek, kemény büntetés alatt idegen portékákat
 árulni tellyességgel szabad nem lészzen. Költ Bétsben
 26 Júnii 1787. — A' Bruszfzeli Semináriumban ta-
 nuló ifjú Papok (5 vagy 6 ki-vévén) mind oda hagy-
 ták a' Semináriumot. — Edgy német levélből olva-
 som: „Kassáról írják, hogy Újhelynél Zemplin Vár-
 megyében két nagy hegyek edgy szempillantásban
 el-süllyedtenek, és hogy kénköves tóvá változtanak.
Parturiunt montes! — Ennek meg-visgálására K. K.
 Szentiványi Úr ó Excellentiája Kassáról 2 tudós Pro-
 fessorokat küldvén oda, lát tsak a' hegy teteje, és
 az azon lévő szőlő-tőkék süllyedtek a' szomszéd szőlő-
 lőjé-

lőjének nyakába, mellyen a' gazdák máig-is veszednek: kié legyen már a' szőlő? mert a' Pál szőlője vagy on a' Péterének helyén. Pál el-viheti a' szőlő-tökéit, és ha úgy tetszik, a' földjét-is a' Péter helyéről; de ő innen el-nem költözik, azt mondja; a' szőlő tökéket sem hívta, hogy az övét el-nyomják; azért a' mit azok teremnek-is, meg-szűri. — De a' Bakhus' Logyikáját, és a' hazabéli történeteket hátrább hagyván, lássuk, az

Ekklesiái Történetek

mit foglalnak magokban? A' Tseh Országi Protestáns Prédikátorok még-is fok hideget és meleget kéntelennítetnek a' Kegyelmes Monárkha ellen-is kiállani. A' Prédikátort a' maga halálos ágyban fekvő halgatójához hívják, és midőn azt a' megszűre úrra készítené, a' Plébánus az ablakon kiáltja-bé: ne hidd; met hazud. — Gyűlést tartanak ezek a' Templomban, szokás szerént; oda megy a' Plébánus közikbe és a' téli süvegét sem emelíti a' Templomban lévő gyűlés előtt. — Ezeknek meg-engedtetett a' F. Monárkhatól kegyelmefen, hogy sohólt vámot ne fizellenek; midőn már most vámos helyeken mennek-el, 's azzal menetetik a' vámos előtt magokat: Prédikátorok vagyunk, közönségesen ezt szokták nekik felelni: ha az, vígyen az ördög — a' betsületesebb vámosok pedig ezt: Isten hírvél. — A' Lutheránus atyafiak a' Réformátusok ellen már edgynehányszor panaszokodtanak a' Bétsi Konsistorium előtt, hogy a' Réf. Prédikátorok a' népet mind magokhoz hódítják, és egész gyülekezetenként állanak által a' hívek; de ennek tsak ez az oka, hogy az edgyügyű buzgó nép leg-kissebb látható vallásbéli körül-állástól-is fél, mellynek okát által nem láthattya. Az Ur-vaisorájában kenyeret kíván az Evangyéliom szerént, és az ostyától fél; honnan

nan már az Evángyélikus Prédikátorok-is kovásztalan
 pogátsát sütnek, és azt adják ostyá helyet halgató-
 ikuati, az inger belül és nem kívül viselik st. —
 A' Gallitziai levelek magok bizonyságok, hogy még
 itten-is fok vallásbéli vizsgál-élelék vagynak. Az
 utolsó napján húsvétnek az Orosz Püspök Lemberg-
 ben a' Templomban a' maga úgy nevezett *Ornátik*
 még a' nép fejére tette; mert ez a' böls községnék
 értelmé szerént, igen hathatós eszköz a' főfájás és a'
 fül zúgás ellen; sőt a' mi nagyobb, ezen kegyes mes-
 terség; mindenkor bizonyos áldozó pénzel fizettetik-
 meg. — Emlékezetes edgy Lengyel ének is itten,
 mellyben itten némelly helyeken a' Bóldogságos Szüz
 kéretilt, hogy a' Németeket írta-ki. — Rómából
 ezt írják: Mind azok a' bóldog idők el-múltanak,
 mellyekben az idegen hatalmaflágokkal való parauso-
 latban foglalatoskodtunk; már most nagyobbban kez-
 dettünk a' meg-hóltaknak szenté való tételekkel baj-
 lódni, mint ennek-előtte. A' Quirinálban lévő Apo-
 stolok Palotájában ezen hónapnak 3-dikára megint gyű-
 lés hirdettetett vala, mellyben ama tiszteletre méltó
 Isten szolgálójának, Kastelló Városában volt Kapuzi-
 musnék: Klastromabéli Apátzának *Giuliam Véroniká-*
nak szörnyű virtusflai meg-visgáltatnak. Azt gondol-
 nák (így szól az író) hogy Róma a' mi időnkben az
 éollyan embereknek szenté való tételekben, kik egész
 nleteket tilalmas, haszontalan heverésben töltötték-el,
 em foglalatoskodnék: de az effélék bizonyítják-meg
 azt, hogy a' Római Udvar még a' maga régi szoká-
 faitól nem meszsze lépett. — A' mi Nápolyi Udvar-
 ról való rég óhajtott edgyezésünk (Rómából írják)
 nagyon halgat. A' mondatik, hogy némelly meszsze
 látó fejek nem engedhetik, hogy a' Római Udvar a'
 Nápolyi Püspökségekből esztendőnként 50 ezer Sku-
 dit

dit végyen; sőt arra-is fakadnak; hogy az ő hajdani Római Udvarral tett edgyezések (Concordatum) a' Valás, a' Stáusz és az Evangyéliom ellen volna 's t. — Edgy Papi Újságból olvasom, hogy a' Hájdenrájck-náni Piébánus a' Husvéti gyonásra és az Úr-vatsorájára készítvén halgatót, hogy a' maga edgyügyű halgatót annál meg-foghatóbb példával rá-vehesse az: Úr asztala' Sákramentoma eránt való buzgó tiszteletre, így szállott: *Ne gondoljátok, hogy ezen asztalhoz csak úgy oda lehet menni, mint a' Kutjának az Ura asztalához, mellynek edgy falat kenyér vettetik.* F. B.. 3 Júlíi.

Elegyes Tudósítások.

A' Magyar Nemes K. Testörzők' seregéből az Oberflájdinánt Obersterré, edgy Kapitány Májorrá, 7 fő hadnagyak Kapitányokká, és 7 all-Hadnagyok fő Hadnagyakká tétettenek külömb-külobmb-féle hadi seregekben. — Azt beszélik, hogy ama híres Báró Trenk Königsbergben Generál Posadovszkival duellumot tartván, némelly írások szerént mind a' kettő életben maradott — mások szerént pedig, Báró Trenk viadalra hívott ellenséges társától agyon lövetett. — Edgyik levelünkben emlékeztünk vala a' német írók után, hogy a' Papoknak meg-parantsoltatott légyen, hogy a' gyonásban magokat ki-adó bűnösöket feladják és ki jelentsek; de e' nem igaz; sőt a' F. Monárkának parantsolatjára minden újság levelek kéntelenítetnek ezen dologban magok magokat le-hazuttolni. Erlánga a' kutseje ezen meszfze folyt hazugságnak. A' Pap, a' mennyiben edgyfzermind jobbágy és tagja a' közönséges-társaságoknak, valamelly nagy gonosztévőnek lakó helyjét, vagy hól mulatását; ha tudja, tartozik bé-adni; de a' mit valaki gyonik, azt nem jobb-

jobbágyoknak; hanem Papnak gyonnya — erre nem kényszerítetik — e' Papi dolog. — A' *Légisfeld* fentelntziája a' Monárkha elejébe adatott. Azt erősítik, hogy e' szerént *Légisfeld* fel-akasztatik, *Ettlinger* tíz ezteendőkre sántzra küldetik, *Szonnenfeld* Nemes-ségével edgyütt hivatalától meg-fosztatik, *Polfler* hivatalától és bersületétől örökösön meg-válik; a' két utólsó pedig az el-vett ajándék summának kétszeres viszfza fizetésére kényszerítetik. — Edgy *Modena* Regimentjebéli fő Hadnagy *Baró Poss* minekutánna már edgy darab időtől fogva eszében meg-háborodván állapotjából ki-gyógyúlnak gondoltatnék, és a' föld-mérésből viszfza hozatván Nyitrára küldetnék, nem régiben maga meg-lövé magát, és tisztellégesen el-temetteték. — Hogy a' Franconiai kerületbe edgy 20 ezer F. Ts. és K. fegyveres seregnek által menetele eránt levél ment légyen, szüntelen erősítik a' német *Levelek*; — a' Londoni Újságok pedig ama fogságban lévő kegyes vak-buzgó Gróf *Gordon György* Úrnak 2 ezteendőji fogságot írnak büntetésül. Be kár, hogy egész életében gondot nem viselnek ezen — halhatatlan férfiúró! — Edgy hitel felett való hír; de minthogy a' német levelek bizonyos tudósításból kívánnnyák erősíteni; mint edgy olly hírt, melly még bizonyosabb tudósítást vár magáról; én-is ide írtatom. *Krimjának hajdani Koronája*, melly eddig *Molduvában* tartatik vala, a' múlt hónapnak végén edgy *kisded Török seregtől* véletlenül el-vétetvén, *Konstantinápolyba* vitetett. Nem reménylem, hogy igaz volna. — Az *Insprukki Kapuczinusok* költöznek a *Klasiromból*, a' *Serviták* pedig a' költözéshez készülnek. —